

پایگاه علمی جهاد

مقالات این فصل نامه در پایگاه علمی جهاد
دانشگاهی (SID) نمایه می شود.

شماره ۶۴، پاییز ۱۴۰۲
شاپا: ۱۳۶۴-۲۳۲۲ - Issn

شماره استاندارد: ۱۳۶۴-۲۳۲۲-۵

سال شروع انتشار: ۱۳۸۶

کد اختصاصی ژورنال: JR_OURMAZD

اورمزد

پژوهشنامه اورمزد

شماره‌ی شصت و چهار، پاییز ۱۴۰۲

صاحب امتیاز و مدیر مسئول

سهراب سعیدی

شورای سردبیری: دکتر علی اصغر رستمی ابوسعیدی، دکتر علی محمد پشت‌دار، دکتر ابوالقاسم رادفر

ویراستار علمی و ادبی: دکتر حمید طبسی

مشاوران علمی این شماره: دکتر حمید طبسی، دکتر ابوالقاسم رادفر، دکتر فاطمه مدرسی، دکتر

علی محمد پشت‌دار

ویراستار و مترجم انگلیسی: محمد ذاکری ملاحی، دکتر علی پوردریایی، دکتر پروانه زارعی‌پور

مترجم انگلیسی: بهنام رشیدی

مدیر اجرایی و معاون سردبیر: محبوبه اسماعیلی

مدیر داخلی: رسول سعیدی

مدیر هنری و گرافیک: پرستو امیری

طرح جلد: یونس دهقانی

چاپخانه: نینوا/قم

شاپا: ۱۳۶۴-۲۳۲۲-ISSN

مقالات این فصل نامه در دو پایگاه علمی جهاد دانشگاهی (SID) و سیوبلیک نمایه می‌شود.

آدرس: هرمزگان، میناب، شهرک کوثر زهوکی، کوچه‌ی عدالت ۲۵، انتهای کوچه، کوچه

ترانس، کوچه بعد از انبار بنیاد مسکن، سعیدی، اورمزد.

☎: ۰۷۶۴۲۳۵۳۷۶۸۸ و ۰۹۳۳۹۰۱۵۴۵۵

پست الکترونیک:

ourmazd_jornal@yahoo.com و Sohrab_minab@yahoo.com

Web loq:hormozgan Ourmозd. bloq fa. Com

شمارگان: ۵۰۰ نسخه قیمت ۵۰۰۰۰ تومان

هیئت تحریریه و گروه آموزشی و پژوهشی، پژوهشنامه اورمزد

استادان

۱. دکتر ابوالقاسم رادفر، استاد زبان و ادبیات فارسی، پژوهش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۲. دکتر علی اصغر رستمی ابوسعیدی، استاد زبان‌شناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
۳. دکتر فاطمه مدرسی، استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ارومیه.
۴. دکتر محمدرضا صرifi، استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهید باهنر کرمان.
۵. دکتر سید احمد حسینی کازرونی استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بوشهر.
۶. دکتر محمد کاظم کهدوی، استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد.
۷. دکتر عظامحمد رادمنش، استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف‌آباد.
۸. دکتر جهانگیر اقبال، استاد بخش فارسی دانشگاه کشمیر هندوستان.
۹. دکتر احمد تمیم‌داری، عضو هیئت علمی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
۱۰. دکتر علی محمد پشت‌دار، استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام‌نور تهران جنوب.

دانشیاران

۱. دکتر عبدالله اائق عباسی، دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سیستان و بلوچستان.
۲. دکتر مهدی خیر اندیش، دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام‌نور شیراز.
۳. دکتر نجمه دری، دانشیار دانشگاه تربیت مدرس تهران.
۴. دکتر علی پوردریایی عضو هیأت علمی زبان انگلیسی و دانشیار دانشگاه هرمزگان.
۵. دکتر مریم‌السادات اسعدی فیروزآبادی، دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مهریز یزد.
۶. دکتر آسیه ذبیح نیا، دانشیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه پیام‌نور تفت یزد.
۷. دکتر محمود بشیری، دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبایی تهران.
۸. دکتر موسی محمودزهی، دانشیار دانشگاه ایرانشهر.
۹. دکتر حسین قاسم‌پور مقدم، دانشیار سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و مدیر گروه زبان و ادبیات فارسی دفتر تألیف کتب درسی.
۱۰. دکتر مهدی رضایی، دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سلمان فارسی کازرون
۱۱. دکتر زیبا فلاوندی، استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سلمان فارسی کازرون

استادیاران

۱. دکتر اسدالله نوروزی، استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه هرمزگان.
۲. دکتر حمید طیبی، استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد جیرفت.
۳. دکتر فریدون اکبری شلدره، استادیار زبان و ادبیات فارسی، عضو هیأت علمی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
۴. دکتر فاطمه غلامرضایی کهن، استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان.
۵. دکتر فرامرز خجسته، استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه هرمزگان.
۶. دکتر سید محمود سید صادقی، عضو هیئت علمی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد بوشهر.
۷. دکتر ساقی دشتیان‌نژاد، استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد شهرقدس.
۸. دکتر محمدصالح امیری، عضو هیأت علمی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس.
۹. دکتر مرتضی حاج مزدرانی، استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور.
۱۰. دکتر فرهاد براتی استادیار زبان و ادبیات عرب، دانشگاه سلمان فارسی کازرون.
۱۱. دکتر امید روستا، مدرس دانشگاه امام صادق (ع) تهران.
۱۲. سهراب سعیدی، دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی

نقش «نام» و میزان تأثیر آن در کارکرد قهرمان داستان‌های کودک و نوجوان

محمد رضا کمالی اردکانی*

چکیده

هر اسمی نماد و نشانه‌ای است برای مسمای خود، و اسم بدون مسمی، نامفهوم و گنگ خواهد بود. در دنیای اجتماعی انسان‌ها، خیلی از نام‌ها و اسم و رسم‌ها اعتباری هستند و صرفاً علت نامگذاری، توافق و قراردادی است که انسان‌ها در طول زمان بدان پایبند شده‌اند. اما حقایق عالم با نام‌های خود یکپارچه و در حال وحدت هستند. به طور مثال اسمای حسناى الهی صرفاً یک اسم گذاری تن‌ها نیست بلکه هر اسم به حقیقت و شأنی از شئون الهی اشاره دارد. در دنیا شاید همه نامگذاری‌ها چنین تناسب و پیوستگی حقیقی‌ای نداشته باشند چرا که بیشتر نامگذاری‌ها از طرف انسان‌ها انتخاب شده است. اما برخی از مکان‌ها، زمان‌ها و یا اعمالی هستند که نامگذاری آن‌ها بی تناسب با حقیقت آن‌ها نیست و اسم آن‌ها راهی به سوی حقیقت در پیش انسان باز می‌کند. یکی از عناصر مهم در داستان‌ها که استعدادهای هنری نویسندگان را نمایان نموده و باعث پرورش و تکامل روند خلق داستان و یکی از عوامل جذب مخاطب و نقطه قوت داستان است و کیفیت روانی اخلاقی داستان را شکل می‌دهد استفاده از نام‌های انتخاب شده مرتبط با ویژگی شخصیت است که به شناخت بهتر شخصیت افراد در داستان کمک می‌کند و از نظر درک روانی و رفتاری حایز اهمیت است. رابطه معنایی اسم با شخصیت و آشنایی با فرهنگ نام‌ها، می‌تواند به شخصیت پردازی موفق‌تری بیانجامد، چرا که بسیاری از زیاده‌گویی‌ها و صحنه‌پردازی‌ها را برای تعریف و شناسایی افراد در داستان را می‌توان حذف کرد.

kamali۸۳۸۸@yahoo.com

* دانشجوی کارشناس ارشد ادبیات کودک و نوجوان

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۱۵

هدف از تدوین مقاله‌ی حاضر آن است که نام‌های انتخابی توسط نویسندگان کودک و نوجوان دسته‌بندی شده و ارتباط آن از نظر معنی با شخصیت‌های داستان بررسی شود. هدف از این تحقیق بررسی و کارکرد نام‌ها و ارتباط نام با شخصیت‌ها در داستان‌های کودک و نوجوان است، و این که از چه نام‌هایی با چه ویژگی استفاده شده است.

واژگان کلیدی: «نام»، داستان کودک و نوجوان، فرهنگ عامه

مقدمه

نامگذاری به دوران‌های اولیه زندگی بشر بر می‌گردد. اولین کلماتی که توسط انسان بیان شده، نامهایی بوده که انسان به افراد، حیوانات و اشیاء داده است. نامگذاری لازمه زندگی اجتماعی بشر بوده، بنابراین با پیچیده تر شدن جوامع، فرهنگ‌ها و روابط اجتماعی انسان‌ها، ضرورت نام‌گذاری نیز بیشتر شده است.

نام (Name) کلمه یا مجموعه‌ای از کلمات است، که هویت خاصی را در تمامیت اش نشان می‌دهد، بدون اینکه ضرورتاً به کیفیت ویژه‌ای از آن هویت اشاره کند.

نامگذاری از موضوعات مطالعاتی است که در حوزه زبان‌شناسی، روانشناسی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و تاریخ مورد توجه و بررسی قرار گرفته است. محتوای معنایی نامها، خاستگاه نامها، تحول معنایی نامها، رابطه انتخاب نام و محتوای نام با شرایط اجتماعی- فرهنگی، نظام‌های نامگذاری، نامگذاری افراد و اماکن و... موضوعاتی است که در این حوزه‌ها مورد توجه است.

نام‌ها ارتباط عمیقی میان فرد و تاریخ جامعه اش برقرار می‌کنند؛ بنابراین هر جامعه‌ای را با نامهای تاریخی و قهرمانان آن می‌توان شناخت. از دیدگاه ساختی به نظر کلاکن، فرهنگ سیستمی است از طرح‌های پدیدار و ناپدیدار برای زندگی که از تاریخ سرچشمه می‌گیرد.

از سوی دیگر نامگذاری یک عمل و پدیده فرهنگی است و جزئی از راه‌ها و رسومی است که عمل و اندیشه فرد را در ارتباط با دیگران شکل می‌دهد، زیرا نام‌ها حامل مجموعه‌ای از ارزش‌ها و باورها هستند، که گرایش نسبتاً خاصی را ترویج می‌کنند. در تعریف روانشناختی فرهنگ نیز می‌توان پذیرفت، که افراد با نامگذاری مشخص، هدف‌های خاصی را دنبال می‌کنند و پیش

می‌برند. از دیدگاه تکوینی نیز نام‌ها و نامگذاری جزء غیر قابل تردید فرهنگ هستند؛ زیرا که انسان‌ها آنها به وجود می‌آورند و برای دیگران به ارث می‌گذارند. اگر تعریف فرهنگ را با تکیه بر نمادها در نظر بگیریم، نام‌ها جزء بسیار مهمی از آن خواهند بود، چرا که نام‌ها چیزی نیستند جز یک نماد و وجه ممیز انسان از دیگر موجودات کاربرد نمادها است. مقاله‌ی حاضر تلاش دارد تا به بررسی و تحلیل انواع نام و نقش و کارکرد آن‌ها در داستان‌های کودک و نوجوان بپردازد.

سابقه و ضرورت انجام تحقیق

نام‌گذاری روی افراد به روزگاران اولیه زندگی بشر برمی‌گردد. این نظریه هم می‌تواند مورد تایید باشد که اولین کلماتی که توسط انسان بیان شده، نام‌هایی بوده است که انسان بر روی افراد و حیوانات و اشیا گذاشته است. لذا به نظر می‌رسد که نام‌گذاری لازمه زندگی اجتماعی بشر است که می‌تواند شخصیت فردی و اجتماعی او را تحت تأثیر قرار دهد، و می‌تواند اثر بسیار زیادی در شکل‌گیری اندیشه و آینده انسان داشته باشد. از آنجا که ایرانیان ملتی دارای سابقه تمدن کهن هستند، همواره توجه ویژه‌ای به انتخاب نام‌های برازنده و نیکو دارند و تلاش می‌کنند نام‌هایی که دارای مفاهیم والا و آرمان‌گرایانه‌ای باشد را انتخاب نمایند. و تاکنون پژوهش‌های بسیاری در حوزه‌ی نام و نام‌شناسی در ایران انجام شده است. برخی از آثار منتشر شده مرتبط با پایان‌نامه‌ی حاضر به شرح زیر است:

- ۱- مقاله «علی (ع) در نام‌گذاری مردم چهارمحال بختیاری»، همایش «فرهنگ و نام‌گزینی»، (۱۳۹۰).
- ۲- مقاله «علی در نام‌گذاری عهد صفوی»، مجله فرهنگ (ش ۳۳-۳۶، صص ۳۰۹-۳۴۰)، محمد تقی آذرمینا.
- ۳- مقاله «گستره نام و نام‌گذاری»، کیهان فرهنگی (ش ۱۶۵، صص ۵۸-۶۰)، سعیدرضایات.
- ۴- مقاله «نام‌گذاری دختران بالهام از نام‌های نمونه»، مجله مبلغان (ش ۵۶، صص ۴۹-۵۱)، عبدالرحیم موگهی.

- ۵- مقاله «تاثیر مذهب بر نام گذاری مردم چهارمحال بختیاری»، فصلنامه فرهنگ و ادبیات عامه، (ش ۲)، عباس قنبری عدیوی (۱۳۹۲، صص ۹-۱۰)
- ۶- مقاله «تاثیر حماسه ملی در نامگذاری پدیده‌های جغرافیایی شهرستان قروه» فصلنامه فرهنگ و ادبیات عامه، (ش ۱)، تیمور مالمیر، حامد سلطانی ۱۳۹۲.

تاثیر مذهب بر نام گذاری

اسم و نام پدیده‌ی مهم فرهنگی و اجتماعی است که پیش از تولد تا پس از مرگ با انسان همراه است. این عنصر در باورهای دینی، ملی، ادبی، فکری و تاریخی افراد جامعه ریشه دارد. مردم به نام نیک خود مباحثات می‌کنند و برای فرزندانشان نام مناسب بر می‌گزینند. یکی از الگوهای طرفدار و پر بسامد ایرانیان از گذشته‌های دور تا به امروز، استفاده از نام‌های مقدس مذهبی بوده است. نام‌هایی که به صورت ساده، مرکب و مشتق، ساخته می‌شوند. این واژه‌ها که بر گرفته از اسماء الهی، نام‌های پیامبر (ص) و ائمه اطهار هستند، به صورت جدا گانه یا ترکیبی در نام‌های افراد، مکان‌ها، طوایف، ایلات و... کاربرد فراوانی دارند. مردم شیعه این نام‌های مقدس را با پیوندهای مختلفی برای خویش بر می‌گزینند. در نوشتار حاضر ده‌ها ترکیب یک تا سه جزئی فارسی، عربی و ترکی ساخته شده و رایج بین مردم به روش میدانی و کتابخانه‌ای گرد آوری، گروه بندی و ارائه شده است. در پایان نیز سعی شده است با استفاده از آمار و ارقام رسمی، مقایسه‌ی مختصری در این کاربرد ارائه گردد.

آفریده‌های پروردگار از جمله انسان‌ها، حیوانات، گیاهان و اشیاء هر یک نامی دارند این مفهوم به صورت حقیقی یا مجازی جایگاه مهمی در جامعه دارد. نام اشخاص بر گرفته از تاریخ، مذهب، اجتماع و هنر و ادبیات خانواده هاست. گزینش نام نیکو یکی از وظایف پدر و مادر در برابر فرزندان است. عناصر زیست- محیطی، فرهنگی، دینی، باورهای عامه، اعتقادات بومی و محلی، دانایی و اطلاعات علمی و ادبی در انتخاب نام تاثیر بسزایی دارد. بر اساس زیر ساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و علمی در جامعه‌های شهری، روستایی و عشایری شیوه‌ی گزینش نام‌ها متفاوت است. در محیط‌های روستایی و عشایری بهره‌گیری از عناصر طبیعی و محیطی در به کار

گیری نام‌ها - حتی نام‌هایی که امروزه اشخاص رغبتی به انتخاب آن‌ها ندارند - بسیار تاثیر گذار است.

در این نوشتار با در نظر گرفتن رویکردهای علمی، ادبی و مردم‌شناسی، به تفکیک به بررسی مسائل مرتبط با حوزه‌ی نام و نام‌گذاری در فرهنگ ایرانی و به ویژه آثار ادبی کودک و نوجوان می‌پردازیم.

پرداختن به مباحث کلی نام و نام‌شناسی کاری بس ضروری و گسترده است. بی‌شک نمی‌توان این موضوع مهم را در یک پایان‌نامه بررسی کرد با این همه یکی از اجزای اصلی و پربسامد نام‌گذاری در آثار ادبی کودک و نوجوان را بررسی می‌کنیم.

در این پژوهش دو دسته‌ی کلی نام‌ها شامل نام‌های ملی - ایرانی و مذهبی (دینی) بررسی و تحلیل شده‌اند. شیوه‌ی انتخاب، شاخص‌ها، عناصر زبانی، دستوری، مردم‌شناسی و ساختاری نام‌ها مورد توجه محقق بوده است.

نام در فرهنگ لغت

در دستور زبان فارسی بر مبنای نوشتار محققان پیشین و معاصر، برای این واژه تعریف و تقسیم‌بندی‌های مختلفی ارائه شده است. به نظر دستور نویسان سنتی، نام (اسم) یکی از هفت گونه‌ی کلمه (فعل، اسم، صفت، ضمیر، قید، حرف و شبه جمله) است که به بخش‌های جزئی‌تری چون عام، خاص، ساده، جامد، مشتق، ابزار (آلت) مفرد، مرکب، جمع، اسم جمع، ذات، معنی و مصغر تفکیک می‌شود (خانلری، ۱۳۷۳: ۴۵، ۵۱، خیام پور، ۱۳۷۳: ۳۱، ۳۶؛ پنج‌استاد، ۱۳۷۳: ۳۵، ۵۶) ترکیب‌های مرکب، مشتق و مشتق - مرکب زیر را از این واژه‌ها می‌توان ساخت: نام دار، نامزد، بنام (مشهور) نکو نام، بد نام، به نام، دشنام، هم نام، نیک نام، خوش نام، بی نام، نام آور، نام بردار، نام جو و نام و نان، نام و ننگ. هم‌چنین کنایه‌هایی در ادب فارسی در این زمینه وجود دارد که کاربردها و کارکردهای متفاوتی دارند، برخی از این ترکیب‌های کنایی در ادامه‌ی پایان‌نامه آمده است.

آیین‌های نام‌گذاری بین اقوام و ملت‌ها متفاوت است. زمان (روز، ماه و فصل)، رنگ‌ها، برخی عناصر طبیعی چون کوه، جنگل، درخت، آب، جانوران و... در نام‌گذاری موثر است. برای نمونه

بخش دوم کلمه‌های «تھماسب، ارجاب و لهراسب» اسپ یا اسب است. برخی نام‌ها نیز از گرگ و شیر که نماد زورمندی و شجاعت اند، ساخته می‌شوند. نام‌ها معانی و مفاهیم درونی خاصی دارند که بیشتر فراموش می‌شوند، برای مثال برزو (بلند قامت)، آرش (تیر انداز، کمان گیر)، سهراب (سرخ چهره).

مذهب و باورهای دینی (مکتبی)، کتاب‌های آسمانی و توحیدی نیز در نام گذاری ایرانیان موثر است. بنا به آموزه‌های دینی و عقیدتی ما، یکی از وظایف پدران و مادران نسبت به فرزندان، گزینش نام خوب است؛ زیرا انسان پی از تولد تا پس از مرگ با نام خود شناخته می‌شود. دغدغه‌ی اصلی خانواده‌ها پس از تولد فرزند، نام گزینی است و آداب و رسوم خاص آن در فرهنگ عامه‌ی ایرانیان، بیانگر این اهمیت است. اختلاف افراد در انتخاب نام گاهی سبب می‌شود که فرد دو نام داشته باشد. تلاش برای تغییر نام و یا حساسیت بر نام‌های فارسی، عربی، روستایی، منحصر (کم بسامد) تاریخی، ایرانی و... بیانگر این اهمیت است. نام‌های تکراری، مشترک و نامانوس یا زشت، مشکل بزرگی برای افراد است که گاهی در مدرسه، دانشگاه، محیط کار و... موجب تمسخر یا رنجش اشخاص می‌شود. لذا لازم است پدران و مادران در انتخاب نیک و تربیت درست، برای نام آور شدن فرد دقت کنند.

در مثل‌های فارسی نیز جایگاه «نام» و اهمیت آن کار برد دارد. نام آباد و شهر ویران! (نام آباد و شهر ویران است) (ذوالفقاری، ۱۳۸۸: ۱۷۵۴)؛ نامش کلان و دهش ویران؛ هر که در زندگی نانش نخورند، چون بمیرد نامش نبرند؛ نام نیکو گر تو خواهی، نان بده؛ مرد را نام نیکو به ز هزاران پسر است؛ وفات در نیک نامی بهتر که حیات در بد نامی.

نامگذاری در فرهنگ مردم

در گذشته ششمین شب تولد نوزاد، با آیینی خاص در حضور بزرگان برای کودک نام انتخاب می‌کردند (انقطاع، ۱۳۹۱: ۱۰۰) و در حاشیه‌ی صفحه‌های نخستین یا پایانی قرآن زمان تولد و نام او را ثبت می‌کردند. اگر رویداد یا مسئله‌ی مهمی چون عروسی، مرگ یا سفر کسی، یا حادثه‌ای چون زلزله، برف سرخ، خشک سالی، جنگ، هجوم ملخ‌ها به مزارع، سیل و... در آن زمان رخ می‌داد،

آن را در یادداشت تولد نوزاد در حاشیه‌ی قرآن و یا نامش کتاب‌های ادبی و مذهبی ذکر می‌کردند. این تاریخ نویسی با نام و نام‌شناسی رابطه دارد.

گاهی کودکان بنا به عللی دو اسمی اند؛ پدر و مادر در انتخاب نام، گاه توافق ندارند و نام مستعمل با نام شناسنامه‌ای کودک تفاوت دارد یا پدر و مادر نمی‌خواهند به انتخاب نام کودک از سوی بزرگترها (پدر بزرگ و مادر بزرگ، عمو و دایی یا عمه و خاله) بی‌احترامی کنند. در چنین مواردی بیشتر به سبب ارادت‌های دینی یا وابستگی‌های قومی و سنتی، یکی از نام‌ها مذهبی، تاریخی، خانوادگی (نام جد یا جدّه) است. در فرهنگ مردم، مادران از آغاز زندگی، نام خدا، قرآن و نام‌های با شکوه اهل بیت را در گوش فرزندانشان نجوا می‌کنند.

در لالای‌ها، افتادن و برخاستن‌ها، برداشتن بار یا کالای وزین و سنگین، کشتی گرفتن و وزنه برداری، شکار و تیراندازی و...، این شیوه‌ی آموزش غیر مستقیم سبب می‌شود که کودک با شنیدن این نام‌ها توان و اراده‌ی قوی تری در خود احساس کند. همین مسئله در پاس داشت و بزرگ داشت دین مبین اسلام، فرهنگ تشیع، نام مولانا علی (ع)، حماسه‌ی حسینی، حضور امام رضا (ع) در ایران و ظهور امام عصر (عج) نیز نمایان است. و نام گذاری سایر ائمه هم از این فرهنگ غنی سرچشمه می‌گیرد. تکرار نام‌های مذهبی الله، محمد، علی، فاطمه، حسن، حسین، رضا، مهدی و... در کار و تلاش، عیادت از بیماران، عروسی و عزاداری و گفتن اذان و... بر زندگی روزمره‌ی مردم تأثیر فراوانی داشته است.

شیوه‌های نامگذاری

شیوه‌های نام‌گزینی در فرهنگ عامه‌ی مردم ایران، بر مبناس سلیقه، دانش، وابستگی‌های قومی، تاریخی و باورهای مردمی و مذهبی است. تاریخ شناسنامه (سجل) در کشور ما به سده‌ی اخیر بر می‌گردد؛ ولی نام‌های باز مانده در اسناد نوشتاری یا گفتاری نشان می‌دهد که ایرانیان روش خاص خود را برای نام‌گذاری دارند. بر اساس تحقیقات میدانی و بررسی نام‌های عمومی نواحی مختلف روش‌های زیر برای الگوهای رایج نام‌گذاری و نام‌شناسی می‌توان ذکر کرد: مشکلات اقتصادی، سختی کار کوچ و تنهایی پدران از علل پسر خواهی عشایر و روستا نیان بوده و هست. همین مسئله

در پیدایش نام‌های دختربس (دربس)، نخواسته، نمده (نمانده)، گل بس، ماه بس، همین بس (همی بس)، گلی بس، طلا بس، خدابس موثر بوده است. در آمد اندک، نقدینگی پایین و رنج بسیار در برابر پاداش کم در زندگی طاقت فرسای روستایی و عشایری موجب نام گذاری دختران به ماه طلا، بی بی طلا، زری، گوهر، مخمل، گل طلا، تاجی، تاج ماه، هشت طلا، زری طلا، زمرد و مروارید شده است.

۱. گاه کودک در ناحیه‌ی جغرافیایی خاص، شرایط طبیعی و یا رخداد‌های مختلف به دنیا آمده است که وجه تسمیه او از این سبب است؛ بلوطی (کسی که در کوچ و کنار بلوط به دنیا آمده است)، بارانی، برفی (فرزندى که در هنگام بارش نزولات آسمانی متولد شده است)، بردی (پسری که در کنار سنگ بزرگ به دنیا آمده است)، علفی (در چمنزار و علف به دنیا آمده است)، بنواری (متولد شده در منطقه بنوار)، شیمباری (متولد شده در منطقه‌ی شیمبار یا شیرین بهار) تارازی (متولد شده در ایل راه و گردنه‌ی تراز در زردکوه بختیاری)، چلوی (متولد شده در ناحیه‌ی چلو در مسیر کوچ)، کوهزاد (کهازاد)، خیاری، شامسیر (منسوب به منطقی شاه منصورى)، گللالی (گللال: دره)، بازفتی (متولد شده در بازفت)، هشته (کودکی که پس از تولدش مادر بمیرد). البته تمام اسم‌ها از این قاعده پیروی نمی‌کنند.

۲. نامگذاری کودک برای زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی پیشینیان، در گذشتگان و یا جوانان ناکامی که نمی‌خواهند فراموش شوند. برخی نام اجداد (پدری یا مادری)، نامداران ایل و طایفه، شهدای فامیل و... را روی کودک خود می‌گذارند.

۳. ویژگی‌های جسمی کودک هنگام تولد یکی از عوامل نام گذاری است. اگر نوزاد درشت و تنومند باشد، از نام‌هایی چون هیکل، بزرگ، رستم، قدشاه و اگر خرد و نحیف باشد از نام‌هایی چون کوچک، کوچک علی رنجکی (تیغ بافندگی، نماد کوچکی)، ریز علی، کوتا (کوتاه) گردل (ریز)، خیر دل، بی بی کوچک (کچیر) استفاده می‌کردند. اگر کودک سفید بود از اسم‌هایی چون روشن، برفی، برف علی، پنیر (دختر) و اگر سیاه یا سبزینه بود از نام‌هایی چون سیامک، شهبه و اگر سرخ چهره بود از نام‌هایی چون سرول (سرخگون) استفاده می‌شد. از این روش در شاهنامه فردوسی برای نامگذاری سهراب استفاده شده است.

۴. گاهی کودکان خانواده‌ای بر اثر مرگ و میر پیاپی از دست می‌رفتند. بنا به باور مردم، نوزاد را در ترازو (قیان) می‌گذاشتند و برابر او نمک یا پیز دیگری نذر می‌کردند، نام کودک را ترازوی (ترازو) قیان، قیانی (قبونی)، نمکی، نیاز، نیاز علی، حاجت، حاجتی، حاجت مراد، مراد، مراد علی، نگهدار، خداییل (خدانگهدار) و... می‌گذاشتند.
۵. زمان و ایام در تسمیه‌ی افراد موثر است، نام‌هایی چون جمعه، جمعه علی، پنجشنبه، شنبیدی (شنبه)، رمضان، شعبان، قربان، نوروز، عیدی، روزه، شب چراغ، شوی (آنکه در شب متولد شده)، شومه (ماهتاب، البته منسوب به زیبایی ماهتاب نیز است).
۶. نام‌های تاریخی، حماسی (شاهنامه‌ای)، اسطوره‌ای، مذهبی، ادبی و...

تأثیر نام نیک در تربیت افراد

نام خوب، باعث تأثیرات مثبت و خوب در اشخاص می‌شود، این تأثیرات در روح و اعمال او هم واقع می‌شود و نتیجه‌ی آن، نیک نامی شخص در دنیا و آخرت است، و البته نام، به تنهایی نمی‌تواند خوشبختی و سعادت افراد را تضمین کند اما می‌تواند یکی از عوامل موثر در سعادت انسان باشد.

نام هر فرد، نمادی از او و بیانگر هویت و شخصیت او در نزد دیگران است. به فرض مثال، وقتی یک ایرانی با فردی خارجی برخورد کند، همین که نام خود را بگویند، ملیتشان روشن و مشخص می‌شود و با تصوراتی که از ملیت هم دارند، یکدیگر را شناسایی می‌کنند و طبق آن با هم برخورد می‌کنند. همچنین در تحقیقات دیگری که محققان دانشگاه نورث وسترن در ایلینویز انجام دادند مشخص شد که انتخاب اسم بسیار مهم تر از آن چیزی است که تاکنون تصور می‌شد و شاید به همین دلیل است که کتاب‌های اسم نزد مردم از محبوبیت بالایی برخوردارند.

به گفته این محققان، علم نشان می‌دهد که داشتن یک اسم زیبا و خوش آهنگ نه تنها احساس اطمینان فرد را افزایش می‌دهد بلکه موجب می‌شود دیگران به طور مثبت تری به وی نگاه کنند.

نام شخصیت‌های داستان‌های کودک و نوجوان

یکی از راه‌های شخصیت‌پردازی استفاده از نام است نام‌ها در جهان داستان، هویت افراد را مشخص و معلوم می‌کنند. نامی که ماهرانه انتخاب شده است به آسانی می‌تواند برای القای هدف نویسنده در شخصیت‌پردازی استفاده شود. استفاده و انتخاب بجا و درست نام اشخاص داستانی بستگی به موضوع و هدف مورد نظر نویسنده دارد. «در عالم داستان نویسی چون نویسندگان از روی قصد و اراده گاه به خلق واقعیت‌ها به صورت آرمانی و گاه به صورت هجو آمیز و دست‌کاری شده می‌پردازد. به این خاطر بسیاری از نام‌ها و واقعیت‌ها با تعمد و طرح از پیش تعیین شده، دارای مفاهیم ضمنی، استعاری و کنایی هستند و بر حقایق فراتر از سطح ظاهری و بافت طبیعی خود دلالت می‌کنند.» (شیری، ۱۳۸۷: ۱۴۱)

«منتقدان ادبی در صدند تا بدانند که نامهای خاص شخصیت‌های داستان تا چه اندازه دلخواه یا بر عکس توجیه پذیر است.

رولان بارت معتقد است باید در باب هر نام خاص دقیقاً تأمل کرد زیرا نام خاص اگر بتوان گفت شاه‌دال‌هاست و معانی ضمنی اش (Connotation) غنی و اجتماعی و نمادین اند.» (قویمی، ۱۳۸۸: ۵۳) ساده‌ترین شیوه شخصیت‌پردازی استفاده از اسم عام یا خاص است نویسنده متناسب با طرح و ساختار داستانش اسمی برای شخصیت‌های اثر انتخاب می‌کند. این اسم به طور معمول خنثی و اتفاقی نیست و دارای بار عاطفی و اجتماعی و نشان‌دهنده‌ی خاستگاه فکری نویسنده است. «نقش اصلی نام هر شخصیت این است که نشان بدهد شخصیت مورد نظر را باید فردی خاص تلقی کرد و نه یک سنخ، این برازندگی نام نباید چنان باشد که به نقش اصلی آن خللی وارد آورد.» (لاج، ۱۳۷۴: ۳۰)

اسم‌های داستان در خدمت قشر بندی آن هستند. اسم خاص به دنیایی از مشخصه‌های معنایی دست پیدا می‌کند. کالر (Culler) معتقد است که «اسم خاص باعث می‌شود که شخصیت بیرون از مشخصه‌های معنایی اش وجود داشته باشد. مشخصه‌هایی که مجموعه‌ی آن‌ها کل شخصیت را می‌سازد. خواننده به کمک اسم خاص به هستی شخصیت داستان دست پیدا می‌کند. مشخصه‌های معنایی شخصیت، تن‌ها سر آغاز راه اوست. جاده‌ای است که به معنا می‌رسد. شخصیت نمی‌داند

که انتهای جاده به کجا می‌رسد. همه چیز بستگی به روند نام گذاری داستان دارد» (اخوت، ۱۳۷۱:۱۶۵) چنان که این روند در سیر روایت به تأیید و تثبیت مفاهیمی می‌پردازد که در ذهن خواننده شکل گرفته است. و در انتهای داستان نیز در حکم کلید واژه‌هایی است که بر واقعی شمردن کنش‌های داستان صحنه می‌گذارند. به هر حال امروزه داستان نویسان، نام‌های پر مفهومی را می‌پسندند که از روی تصادف انتخاب نشده باشند. این نکته می‌تواند بخشی از بار مفهومی داستان را به خصوص در داستان کوتاه که فضا برای بیان داستانی بسیار تنگ دامنه است به مخاطب القا کند پاره‌ای از ابتکار و هنر داستان نویس در گزینش اسامی شخصیت‌ها و عنوان داستان است. (حنیف، ۱۳۷۹:۲۱۶)

نامگذاری تاریخی

«با مطالعه‌ی نام‌شناسی تاریخی داستان می‌توان تا حدودی به روند فکری جامعه پی برد و تغییرات احتمالی آن را بررسی کرد مثلاً می‌توان این نکته را روشن کرد که چرا در دوره‌ای نام‌های خاصی در جامعه و همین‌طور در داستان معمول می‌شوند و در چه شرایطی این اسم‌ها فراموش می‌شوند و یا تغییر شکل می‌یابند و یا چرا سیاست‌های نام‌گذاری داستانی در دوره‌ای با دوره‌ی دیگر متفاوت است.» (اخوت، ۱۳۷۱:۱۶۴) شایان ذکر است که یاد آوری و احیای گوشه‌هایی از فرهنگ و تاریخ گذشته با انتخاب نام‌های اسطوره‌ای و تاریخی، یکی از دلایل نام‌گذاری شخصیت‌های قصه است. (شیری، ۱۳۸۷:۱۲۵)

نام‌شناسی ادبیات فولکوریک

نام‌شناسی از چند منظر قابل بررسی است که گرایش به هر کدام از آن‌ها شکل‌شناسی نام‌های قصه‌ها را تحت الشعاع قرار می‌دهد. از دیدگاه فولکورشناسان، شکل‌شناسی نام‌های قصه به مراتب از داستان ساده‌تر است به اعتقاد پراپ، قصه‌های عامیانه صرف نظر از تنوع ظاهری آن‌ها ساختار مشترکی دارند و این بانداک تفاوتی درباره‌ی تمام قصه‌های ملل قابل صدق است. به نظر وی «در قصه فقط نقش قهرمانان آن مهم است. او قهرمانان قصه را بازیگران می‌نامد. از این رو دیگر مهم

نیست که اسمی فرضا مذکر است یا مونث. تنها نقش آن اهمیت دارد» (اخوت، ۱۳۷۱:۱۶۴) مکاریک نیز نپرش صورتگرایان روسی از جمله پراپ را در بحث شخصیت پردازی رویکردی افراطی می‌شمرد: «یک رویکرد افراطی در این مورد آن است که شخصیت پردازی را تابعی از ساختار پی‌رنگ و مجموعه‌ای از نقش‌های کارکردی یا عناصر روایی می‌انگارد». (مکاریک، ۱۳۸۸:۱۹۳) به نظر می‌رسد، حضور زنان و کشمندی آنان را در قصه‌های کودک و نوجوان بتوان با توجه به نظریه‌ی پراپ توجیه کرد و این عامل را به اجتماع آن زمان و تضعیف نظام مردسالاری مربوط ندانست. زیرا در قصه «نقش» و قهرمان‌پروری مهم و ارزشمند است نه شخص مونث یا مذکر. از سوی دیگر می‌توان به شکل‌شناسی آشکارتری از نام‌های شخصیت‌های قصه دست یافت بدین ترتیب که با توجه به اهمیت «نقش» قهرمانان در ادبیات عامیانه نام‌های داستانی هم بیشتر بر اساس «نقش» آنان انتخاب می‌شود. اخوت هم معتقد است: در قصه‌های عامیانه آدم‌های قصه معمولاً نمونه‌ای کلی (تیپ) و قهرمان‌اند. ونه شخصیت و این امر منتج از دیدگاه نویسندگان این نوع قصه نسبت به جهان است. از دید این نویسندگان جهان از نمونه‌های کلی و ازلی تشکیل شده است ونه اجزاء، مجزا و منفرد نمونه‌ی این را تقریباً در تمام قصه‌ها و حکایت‌ها مشاهده می‌کنیم شیر رو باه، گربه، موش زیرک، نامادری، همه اسم‌های عام و کلی‌اند. حال اگر در قصه‌ای قهرمانی اسمی خاص داشت نشانه‌ی اهمیت آن است. (اخوت، ۱۳۷۱:۱۷۲)

نام‌شناسی با رویکرد فمینیستی

از آنجا که در این پژوهش شکل‌شناسی نام‌ها بررسی شده است. نام‌شناسی در قصه‌ها از منظر فمینیست‌ها نیز قابل مطالعه و بررسی است. به گونه‌ای که شکل‌شناسی بعضی از نام‌های در قصه‌ها تن‌ها با کاربرد ضمیر یا اسم جنس که بیشتر بار منفی و تحقیر آلود دارد شکل می‌گیرد اخوت معتقد است که انبوه ادبیات مردسالار از شکل‌شناسی نام‌های داستانی به شیوه‌ی اسم جنس یا بار تحقیر آلود پر است. در قصه‌های کودک و نوجوان نیز این بار تحقیر آلود بر دوش بعضی از قصه‌ها سنگینی می‌کند چنان که کاربرد نام‌ها به صورت اسم جنس «زن» «دختر» یا نام‌گذاری زنان بر اساس نام اولین فرزند پسر وجود دارد و در شکل شدیدتر به صورت «فلانه»، «روسپی» و نظایر

آن دیده می‌شود در بسیاری از موارد به ویژه طبقات کنیزان انبوه کاربردها و توصیفات ظاهری زنان و به ویژه نام گذاری آن‌ها با توصیف اندام‌های زنانه شخصیت زنان را در حد یک شی تنزل داده است. که نشانگر نگرش ابزاری به زن و تأثیر آن حتی در نام‌گزینی زنان در قصه‌هاست.

نام‌های فارسی

مهرداد- سیاوش- منیژه- نازی- لکاته- رخساره- اثیر- رستم- فرنگیس- خجسته- خاتون- شهباز- شهربانو- ماکان- خداداد- هما- خان- نرگس- کلب- جمشید- خوش قدم- بهرام- درخشنده- ماهرخ- پروین- پرویز- ثریا- هوشنگ- مه جبین- لاله- دیبه- موجول- بگم- خشایارشا- بمون جون- بلقیس- زبیده- تاجی- همدم- بگم- جبین- منوچهر- منیجه- هوشنگ- شابابا- ملنگ- حلاج- روشنگ- جوز- خشتون- خورشید- کتایون- شهبسوار- حکیم باشی پور- ماتم پور- یزغل نژاد- هرمز- خربنده- ارژن پور- مشهدی- چاووش- کاکا- فرهاد- اردشیر- زند- هومن- پهلوی- افسانه- ساسان- اوسانه- ناز- دماوند- ایرج- شاهین- سیما- هرمز- نوش افرین- خاور- گلشاه- فرشته- ورجاوند- جاماسب- گوهر- پاکان- فریدون- زیور- بیژن- بهمن- مهین- مهرانگیز- دولت- قیصر-

نام‌های عربی

احمد- ام البنین- تقی- صغری- سلطان- شریف- جعفر- آکل- ابوالفتح- ربابه- غلام- ملک- حسین- علی- حسینعلی- عبدالله- شیخ مهدی- شیخ رسول- بدری- خیرالنسا- نادعلی- یدالله- اکبر- ولی- رمضان- رمضانعلی- خدیجه- معصومه- ضیغم- رقیه- حاجیه- حاجی- کلثوم- ام الخیر- ام سلمه- رجب- مراد- ابوالفضل- صمد- یاجوج- ماجوج- معجد- محسن- عارف- عرفا- نصر- حکیم- عباس- میمنت- علویه- ابو نصر- سید نصرالله- بتول- سکینه- فاطمه- مولود- صنم- اقدس- اشرف- عالم- محترم- زینت- حشمت- طلعت- نصرت- حرمت- عفت- عصمت- عشرت- ماشالله- عبد الخالق- شمس النهار- ابن سعد- صدیقه- طاهره- مالک اشتر- ذوالفقار- ابو طالب- منصور- عطار- خیام- ناصر- خیمه- عبدالعظیم- ناظم- غلامرضا- شیخ علی-

شیخ العرفا- جنت- زینب- مولوک- سقرا- کبری- عظاما- عزیز- کوبک- قدسی- زهرا- عزرا- طوبا- آفاق- قمر- منظر- منور- مصور- مرصع- حسن علی جعفر- میرزا یدالله- محسن- مجتبی- عمر- باقر- ملک الشعرا- ابوالعلا- سید حسین- کاظم- امین- سهیل- سلیم- جواهر- حاتم- بدیع الملک- بدیع الجمال- امیر حمزه- ابن ملجم- حیدر- امیر- مصطفی- عبدالحسین- جلال- اعتضاد- محمود- عزیز- صفدر- قنبر- رحمت- همت- وحید- صفی- تقی- طاهره- زبیده- صدیقه- عبدالعظیم- زین العابدین

نام‌های عبری

سلیمان- یوسف- اسماعیل- ابراهیم- داود- هاجر- ساره- شمعون- شعیب- خلیل- اسحاق- موسی- یحیی- جهود- قارون- سارا- شموعیل- لقمان- داوود- یزقل- عیسی- لقمان-

نام‌های ترکی

باچی- سوگلی- گلین- قلی- دیلماجه- ایلچی- آغاسی- اقا

نام‌های فرنگی

کین تارو- اسکات- گونتس- هالی- کلارا- پیتر- آلپ- واسیلیچ- جرجیس- کاتالیونر- اسمردیس- دپلر- فونک- لندی- مان کاراپی تاپان- دالی- رامپل- اوژن- بوگام داسی- مادلن- چلینگری- جیمز موریه- لرد کورزن- تولزن- فوریه- مگروچ- مهاراجه کاپوت- دسپراتوس- واسکودوگاما- گرجی- هلن- اودت لاسور- مهاتماها- وارنر- مرجان- جوکی- پات- سیمون- آقا- والر- گوس- گوست- توم- ژوان- ژوزه- ابی تیا- میربال- پابلو- رامون- گری- پلاگیا- آلیوخین بورگین- نیکلای- چیمشامالایسکی- پوشکین- ژرونیموری- کارلو- فرانک- لاروزا- ماریا- طاووس

نام‌های ترکیبی

پسوندها و پیشوندها از گوشه‌های بنیادی و واژه‌ساز زبان پارسی هستند که همواره در پژوهش‌های دستوری از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده‌اند (ارشادی فر، سایت) که در ساخت اسامی مرکب از آن استفاده می‌شود.

اکبرشاه - شاه عبدالعظیم - سکینه سلطان - رقیه سلطان - جعفرقلی - نظرقلی - الاقلی - رحمت قلی - امام قلی - همت قلی - شمسی - قدسی - ماه سلطان - کلب زلف علی - ملا اسماعیل - ملا ابراهیم - ملا ابراهیم جهود - ملا اسحاق - ملاشمعون یهودی - میرزا آقا - میرزا خلیل - میرزا حسینعلی - میرزا یدالله - میرزا لقمان - حکیم موسی - آبیجی خانم - خانم سوگلی - خانم گلین - کلب حسین - ننجون - ننه عباس - ننه نادعلی - نادعلی - ننه ام البنی - ننه حسن - ننه پیروک - ننه طاووس - بی بی زبیده - بی بی خانم - نرگس خانم - میمنت خانم - علویه خانم - مشدی رجب - مشهدی ذوالفقار مرزبان - مشهدی علی - مشدی رمضانعلی - مشهدی رمضان - مشهدی تقی - مشهدی حسن - مشهدی غلام - حاجی مراد - داش آکل - کاکا رستم - آشیخعلی - آشیخ - آشیخ مهدی - شیخ شعیب - شیخ ابوالفضل - شیخ عبدالله - آشیخ رسول - حسین کچل - حسن قوزی - پیرمرد خنزرنیزی - حسین همه کاره - حسین هیچ کاره - احمدک - حسین دعا نویس - دیکک - اعلیحضرت - صدیقه - طاهره - نادرشاه - میرزا تقیعلی - چلینگر نژاد - ناصر خسرو - سید جعفر - سید احمد - سید ملک خاتون - امام حسین - امام علی - علیشاه - بوق علیشاه - برق علیشاه - دولت علیشاه - صفی علیشاه - صفدرعلیشاه - وحیدرعلیشاه - هیبت علیشاه - همت علیشاه - رحمت علیشاه - صفا علیشاه - فناعلیشاه - مجذوب علیشاه - قنبرعلیشاه - ببرعلیشاه - ملنگ علیشاه - سرسبیل علیشاه - گدا علی - جوزعلی - غلام یحیی - سلطان محمد - باباسیمون - بهرام میرزا - شیر علی - حاجی صمد - حاجیه خانم - ولی خان - عزیز آقا - حسین آقا - ملا حق - ملا اسماعیل - حسن علی جعفر - میرزا آقا - میزان تروپ - سپه سالار - ملا یزغل - میرزا لقمان - انیران - تندر - میرزا علی اکبر خان - حکیم عمر خیام - قدسی - شمسی - نرگس

نام‌های شخصیت‌های مهم

ارسطاطا لیس - جالینوس - ابن سینا - ذکریای رازی - ویکتور هوگو - گرف تستی کولر - فلکسندر - سعدی - حافظ - اسکندر - هراکلیوس - متروپولتین - افلاطون - خیام - عطار - علی بن ابی طالب - مولوی - منصور حلاج - ناصر خسرو - قارون - فرانتس کافکا - هاسورگ - ماکس برود - پاسکال - سورن گیرک گارد - داستایوسکی - ویمار - ورا دیمانت - فایگل - رودلف کاسنر - هوفمانشتال - هانس کاروسا - هرمان هسه - نوت هامسون - فرانتس ورفل - ویلهلم شیفتر - توماس مان - اشترم - کلامیت - هبل - فونتانه - اشتیفر - گوگول - گوته - گوستاو فلویر - ژوزف ک - مسیح - کانارها - کاروسمان - گره گوارساما - کارل - گراکوس - ادگار آلن پو - هربرت تویر - ژراربودن - هربرت تویر - اشتین بوک - ایوان ایوانیچ - آنتوان چخوف - گاستون شرود - الکساندر لائو کیلانو - آرتور شینتسلر - وورتز - پاپن - کنینگ - کارتن - داستر - دوم - بوسینیول - پاپن لیه بیگ - پروزمایلن - ادوارد فلورنس شو - یرتلو - کلود برنار - بوئر - هیر - فویه - قیثاغورث - هومر - سقراط - ارسطو - پلوتارک - اپیکور - سنک پلین - مارکول - ویرژیل - زنن - اریژن - کریزستم - سن کلمان - دالکساندری - حضرت امیر - ابوعلی سینا - ناصر خسرو - شیخ نجم الدین رازی - ابو العلامعری - غیبون - یزدانیان - مزداسنان - باکن - کرناور - گاسندی - میلتن - شاردل ندیه - ژان ژاک روسو - فرانکلن - شلی - لامارتین - واگنر - میشله - شوین هاور - تولستوی - قابر - رکلوس - برسویه - ولتر - ادیسون - مترلینگ - کارپانتز - بودا - زرتشت - هومر - پلوتارک - بودا - شت زرتشت - اهورامزدا - هوراس - ارفه - گاسندی - فممن هلمنت - ژان کریزستم - ولتر - بسویه - کلیرس - میشله - لامارتین - فابر - مترلینگ - ریچارد سن - بن ژوی - ویکتور پوشه - بوشار - رابرت بل - جج بلاک - بایرون - کانت - تیوزوف ها - آئی بزبان - ژول لوفور - گاستن دورویل - ادوارد لوی - سنک - پیرس دنیس - کیویس - گارسیلازو - تراپیست - نیکلا خانیکن - الدیلد - فاکولته - بوتیکو - کارل مان - کروکور - ولر - الکساندر هومیلد - لیه بیگ - مسیو بوژاند - اعتضاد الملک - مهرانگیز دولتشاهی - مهین فیروز - بیژن جلالی - محمود هدایت - عبدالحسین نوشین - محمدعلی جمال زاده - مصطفی فرزانه - انجوی شیرازی - عیسی هدایت - محبوب عظیمی - تقی

رضوی - زیور الملوک - مجتبی مینوی - یان ریبکا - حسن شهید نورایی - فریدون توللی - دکتر
علی شریعتی - ناصر پاکدامن

دسته بندی نام شخصیت‌ها در آثار کودک و نوجوان

نام‌های مذهبی

اسم یا صفت + واژه الله / نصر + الله = نصرالله / ید + الله = یدالله / عبد + الله = عبدالله
عبدالله: در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «بانوی فریاد رس» نام دارد در این اثر
از نام «عبدالله» استفاده شده است:
روزی عبدالله پیش یاسر می‌رود و از او می‌خواهد که چشم پزشک عراقی وی را معاینه کند.
یاسر هم عبدالله را پیش چشم می‌برد. (رحمانیان، ۱۳۷۸: ص ۱۷)
قدرت + الله = قدرت الله / نام «قدرت الله» در داستان کودک و نوجوانی به نام «بانوی فریاد رس»
آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:
بچه‌های ارودگاه، به حالت نگران، چند روزی را در بی خبری از وضع "قدرت الله ناظم" سپری
کردند. (همان، ۴۷ص)

القاب پیامبر که در آثار کودک و نوجوان آمده است

رسول، عبدالله، محسن، احمد، امین، مصطفی، مجتبی
محسن، احمد: در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «همکلاسی» نام دارد در این اثر
از نام «محسن و احمد» استفاده شده است: محسن و احمد که از بچه‌های کلاس پنجم (ب) بودند
با چند نفر دیگر از بچه‌های کلاس شان گرگم به هوا بازی می‌کردند. (صلح میرزایی، ۱۳۷۱: ص ۲)

نام سوره‌های قرآن در آثار کودک و نوجوان

ابراهیم، یوسف، النساء، لقمان، یوسف: نام «یوسف» در داستان کودک و نوجوانی به نام «صندو
قچه‌ای بر بال فرشته‌ها» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:

فرعون بیشتر از همه به خاندان «حضرت یعقوب» ستم می‌کرد به خاندان حضرت یعقوب «بنی اسرائیل» می‌گفتند. آن‌ها سال‌ها قبل به دعوت «حضرت یوسف» به سرزمین مصر آمده بودند. (صالح، ۱۳۸۴: ص ۲)

نام‌های معصومین

علی، فاطمه، حسن، حسین، جعفر، رضا، نقی، تقی، مهدی، بتول، محمد، طاهره، صدیقه، احمد، حیدر، سکینه، فاطمه: در شعری که برای مخاطب کودک نوشته شده و «مثل آفتاب» نام دارد در این اثر از نام «فاطمه» استفاده شده است:

دو کـودک خـوش نـویس	دو کـودک خـوش سـخن
آن یـکی اسـمش حـسین	این یـکی اسـمش حـسن
کنـارهم تـو خانـه	باشـور و شـوق و لبـخند
مادرشـان فاطمـه	برایشـان داوـر اسـت

(مهاجرانی، ۱۳۸۸: ص ۸)

نام‌های معصوم + معصوم

حسین + علی = حسینعلی / صدیقه + طاهره = صدیقه طاهره / جعفر + صادق = جعفر صادق محمد + باقر = محمدباقر / نام «محمدباقر» در داستان کودک و نوجوانی به نام «چهارده قصه‌ی آسمانی - دعای امام» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:

آن مرد سراغ امام رفت. امام محمد باقر (ع) در مسجد نماز می‌خواند. مرد مدتی صبر کرد وقتی نماز تمام شد، ماجرای مرد شامی را تعریف کرد. امام با آرامش سرشان را تکان دادند و به مرد گفتند: «به خانه برگرد. من به آنجا می‌آیم.» (حق پرست، ۱۳۷۶: ص ۲۲)

محمد + حسن = محمدحسن / محمد + حسین = محمدحسین / علی + محمد = علی محمد

کنیه امام یا پیامبر و بعضی شخصیت‌ها

ابوالفضل، ام کلثوم، ام البنین، ابو طالب، ابو نصر، ابوالفتح، زین العابدین
زین العابدین: در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «چهارده قصه‌ی آسمانی -
خدمتگزار» نام دارد در این اثر از نام «زین العابدین» استفاده شده است:
مرد مسافر با تعجب گفت: «مگر این مرد چه کسی است؟»
مرد گفت: «او امام زین العابدین (ع) است. مسافرانی که آن دور و بر بودند و حرف‌های آن‌ها را
شنیده بودند، ناراحت و خجالت زده شدند. (همان، ۱۳۷۶: ص ۲۰)

نام‌های معصوم + نام فارسی

حسن + قوزی = حسن قوزی / حسن + کچل = حسن کچل
حسن کچل: نام «حسن کچل» در داستان کودک و نوجوانی به نام «حسن کچل و کوتوله‌ی
مهربان» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:
روزی روزگاری، در خانه‌ای کوچک زن و شوهر پیری باتن‌ها پسرشان زندگی می‌کردند. اسم
این پسر حسن بود. حسن کچل بود و یک مو توی سرش نبود. مادر برایش قصه می‌گفت و او به
قصه‌ی حسن کچل و دختر پادشاه بیشتر علاقه داشت. (اشترانی، ۱۳۸۱: ص ۱)
حسین + همه کاره = حسین همه کاره / حسین + هیچ کاره = حسین هیچ کاره + دعانویس =
حسین دعانویس

نام‌های معصوم با جزء ترکی

جعفر + قلی = جعفرقلی / در شعری که برای مخاطب کودک نوشته شده و «قلی شده حسابی بچه‌ی
خوب و عالی» نام دارد در این اثر از نام «جعفرقلی» استفاده شده است:
زینگگ و زینگگ و زینگگ ساعت می‌گه که هفته
یالا پاشو، جعفرقلی که خیلی دیر، وقته
مگه تو درس نمداری؟! دیکته و مشق نمداری!؟
(شاهدی، ۱۳۸۸: ص ۲)

حسین + آقا = حسین اقا

نام‌های معصوم + القاب پادشاهان

علی + شاه = علیشاه / حیدر علی + شاه = حیدرعلیشاه / صفدر علی + شاه = صفدرعلیشاه

نام‌های فارسی + اسم معصوم + القاب پادشاهان

مجدوب + علی + شاه = مجذوبعلی شاه / برق + علی + شاه = برقلعلی شاه / بوق + علی + شاه = بوقعلی شاه

دولت + علی + شاه = دولتعلی شاه / حیدر + علی + شاه = حیدرعلیشاه / هیبت + علی + شاه = هیبتعلیشاه

صفا + علی + شاه = صفاعلیشاه / فنا + علی + شاه = فناعلیشاه / قنبر + علی + شاه = قنبرعلیشاه / ببر + علی + شاه = ببرعلیشاه
ملنگ + علی + شاه = ملنگعلیشاه

نام‌های عربی + ترکی

جعفر + قلی = جعفرقلی / نظر + قلی = نظرقلی / الا + قلی = الاقلی / رحمت + قلی = رحمتقلی / امام + قلی = امامقلی

همت + قلی = همتقلی / عزیز + آقا = عزیز اقا / حسین + آقا = حسین اقا

نام‌های عربی + عبری

ملا + اسماعیل = ملا اسماعیل / ملا + ابراهیم = ملا ابراهیم / ملا + اسحاق = ملا اسحاق / ملا + شمعون = ملا شمعون

شیخ + شعیب = شیخ شعیب / غلام + یحیی = غلام یحیی

نام‌های عربی + عربی

حاجی + صمد = حاجی صمد / سلطان + محمد = سلطان محمد / سرسیل + علی = سرسیل علی /
قنبر + علی = قنبر علی / امام + علی = امام علی / عبد + العظیم = عبد العظیم / سکینه + سلطان = سکینه
سلطان / رقیه + سلطان = سلطان رقیه / ناد + علی = ناد علی / رمضان + علی = رمضان علی / حاجی +
مراد = حاجی مراد / شیخ + علی = شیخ علی / شیخ + مهدی = شیخ مهدی / شیخ + ابوالفضل = شیخ
ابوالفضل / شیخ + عبدالله = شیخ عبدالله / عبد + الله = عبد الله / شیخ + الرسول = شیخ رسول / امام +
حسین = امام حسین

ابو + العلا = ابوالعلا / بدیع + الملک = بدیع الملک / بدیع + الجمال = بدیع الجمال / ملک + الشعرا =
ملک الشعرا / عمر + خیام = عمر خیام / علی + اکبر = علی اکبر / علی + اصغر = علی اصغر
نام «علی اکبر-علی اصغر» در داستان کودک و نوجوانی به نام «گل تشنه» آمده است که بخشی
از آن به شرح زیر است:

سپس بچه‌اش را نیم خیز کرد و آب را به لب‌های خشکیده‌ی فرزندش نزدیک کرد و در همان
حال گفت:

سلام بر امام حسین تشنه لب سلام بر لب‌های تشنه‌ی علی اکبر
سلام بر لب‌های تشنه و جگر سوخته‌ی علی اصغر (سعیدی، ۱۳۶۳: ۱۵ص)
ابن + سعد = ابن سعد

در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «جامانده از کاروان» نام دارد در این اثر از نام
«ابن سعد» استفاده شده است:

لشکر ابن سعد بر گروهی خارجی پیروز گشته و اکنون زنان و فرزندان کشته شدگان وارد شهر می
شوند. (جوانبخت، ۱۳۷۶: ص ۲)

امیر + حمزه = امیر حمزه

عبد + الحسین = عبد الحسین

نام‌های پیامبران

ابراهیم، اسماعیل، اسحاق، خلیل، موسی، یوسف، شعیب، یحیی، سلیمان، محمد ابراهیم: نام «ابراهیم» در داستان کودک و نوجوانی به نام «هرشب یک حکایت/ هفت روز در صحرا» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:

پدر علی و ابراهیم و لیلی هنرمندی چیره دست بود و مهارت کم نظیری داشت. او می‌توانست ظریف‌ترین پارچه‌ها را ببافد و رنگ آمیزی کند. (منتظرآبدی، ۱۳۷۰: ص ۵)

واژه سید + نام‌ها

سید + جعفر = سید جعفر / سید + احمد = سید احمد / سید + ملک خاتون = سید ملک خاتون / سید + نصرالله = سید نصرالله
سید + حسین = سید حسین

میرزا + نام‌ها

میرزا + آقا = میرزا آقا / میرزا + خلیل = میرزا خلیل / میرزا + حسینعلی = میرزا حسینعلی / میرزا + یدالله = میرزا یدالله

آ + نام‌ها

آ + شیخ = آ شیخ / آ + میرزا = آ میرزا / آ + مهدی = آ مهدی

آ + شیخ + نام‌ها

آ + شیخ + رسول = آ شیخ رسول / آ + شیخ + مهدی = آ شیخ مهدی / آ + شیخ + یدالله = آ شیخ یدالله / آ + شیخ + عبدالله = آ شیخ عبدالله

نام‌های فارسی + عربی

بهرام + میرزا = بهرام میرزا / جوز + علی = جوز علی / گدا + علی = گدا علی / شیر + علی = شیر علی /
بیر + علی = بیر علی
صفا + علی = صفا علی / ملنگ + علی = ملنگ علی / ایرج + میرزا = ایرج میرزا

نام‌های عربی + فارسی

گوهر + سلطان = گوهر سلطان / تن + در = تندر

نام‌های فارسی + فارسی

نرگس + خانم = نرگس خانم / کاکا + رستم = کاکا رستم / گل + شاه = گلشاه

بی بی + نام‌های فارسی

پیشوند در اسامی: / بی بی + زبیده = بی بی زبیده / بی بی + خانم = بی بی خانم / بی بی + خاتون =
بی بی خاتون

پسوندهای «ی»

حسن + ی = حسنی

نام «حسنی» در داستان کودک و نوجوانی به نام «حسنی با کفش پاره شد تو کوچه آواره» آمده
است که بخشی از آن به شرح زیر است:

یکی بود یکی نبود. توی یک روستای قشنگ و باصفا، حسنی شیطان و بلا با مادر بزرگش
زندگی می‌کرد. یک روز حسنی از خواب بیدار شد. (آشیا، ۱۳۸۴: ص ۱)

حسین + ی = حسینی / چلینگر + ی = چلینگری / نجار + ی = نجاری / کاسب + ی = کاسبی / قوز +
ی = قوزی

ساسان + ی = ساسانی / حاج + ی = حاجی / اندلس + ی = اندلسی / عجم + ی = عجمی / یهود + ی = یهودی

ننه + اسم یا صفت

ننه + پیروک = ننه پیروک / ننه + حسن = ننه حسن / ننه + علی = ننه علی / ننه + ام البنی = ننه هم البنی / ننه + عباس = ننه عباس

ننه + نادعلی = ننه نادعلی / ننه + طاووس = ننه طاووس / ننه + پیرزن = ننه پیرزن
در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «دم پیشی» نام دارد در این اثر از نام «ننه پیرزن» استفاده شده است:

خیی سالها پیش، توی یک روستا، پیرزنی بود. خانم پیرزن تک و تنها بود: نه شوهری داشت نه بچه‌ای داشت. فقط از دنیا، خانه‌ای کوچک، یک خانم بزی، یک مرغ درشت با یک پیشی داشت. ننه پیرزن خانم، خانم بزی را خیلی دوست می‌داشت. (رهگذر، ۱۳۷۲: ص ۱)

اسم یا صفت + آقا + حیوان

عزیز + آقا = عزیز آقا / حسین + آقا = حسین آقا / اسم + پسوند خانم / بی بی + خانم = بی بی خانم
نرگس + خانم = نرگس خانم / میمنت + خانم = میمنت خانم / علویه + خانم = علویه خانم / حاجیه + خانم = حاجیه خانم

استفاده از نام ماهها

رمضان - رجب

نام «رجب» در داستان کودک و نوجوانی به نام «همکلاسی» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:

از کوچه‌ها دوان دوان به طرف مدرسه رفت، زنگ در مدرسه را به صدا در آورد. مش رجب سرایدار مدرسه در را باز کرد. احمد گفت: دفتر ریاضی ام گم شده آمده ام بینم تو کلاس مانده. (صلح میرزایی، ۱۳۷۱: ص ۱۰)

کارکرد تصغیر در آثار کودک و نوجوان

اسم + کاف تصغیر

دیب + ک تصغیر = دیبک

احمد + ک = احمدک

اسم + اسم (دوجزیبی)

رقیه + سلطان = رقیه سلطان / سکینه + سلطان = سکینه سلطان / ماه + سلطان = ماه سلطان / گوهر + سلطان = گوهر سلطان

ملک + خاتون = ملک خاتون / ننه + جیران = ننه جیران

در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «قالیچه‌ی بته گلی» نام دارد در این اثر از نام «ننه جیران» استفاده شده است:

ننه جیران را همه می‌شناختند. قالیهای ننه جیران را هم همه می‌شناختند. قالی ننه جیران هنوز به دار بود که ده تا مشتری برایش می‌آمد. برای چی؟ (یوسفی، ۱۳۷۳: ص ۳)

ننه + عباس = ننه عباس / ننه + نادعلی = ننه نادعلی / ننه + ام البنین = ننه ام البنین / ننه + حسین = ننه حسین

ننه + طاووس = ننه طاووس / اکبر + شاه = اکبر شاه / جعفر + قلی = جعفر قلی / رحمت + قلی = رحمت قلی

شمس + النهار = شمس النهار / میرزا + لقمان = میرزا لقمان / میرزا + خلیل = میرزا خلیل
حکیم + موسی = حکیم موسی / گدا + علی = گدا علی / جوز + علی = جوز علی / شیر + علی = شیر علی

حیدر + علی = حیدر علی / وحید + علی = وحید علی / صفا + علی = صفا علی / امام + علی = امام علی
 امام + حسین = امام حسین / امام + قلی = امام قلی / ملا + اسماعیل = ملا اسماعیل / ملا + ابراهیم = ملا
 ابراهیم
 ملا + اسحاق = ملا اسحاق / ملا + شمعون = ملا شمعون / ملا + حق = ملا حق / شیخ + رسول = شیخ
 رسول

شیخ + شعیب = شیخ شعیب / مشهدی + حسین = مشهدی حسین
 نام «مشهدی حسین» در داستان کودک و نوجوانی به نام «خروس مشهدی حسین» آمده است که
 بخشی از آن به شرح زیر است:
 مشهدی حسین خروس قشنگی داشت. تاج خروش ارغوانی بود و بالهایش طلائی و نقره‌ای و آبی.
 (تهرانی، ۱۳۶۹: ص ۳)

رحمت + قلی = رحمت قلی / علی + شاه = علی شاه / صغری + سلطان = صغری سلطان
 سلطان + محمد = سلطان محمد / ملا + ابراهیم = ملا ابراهیم / ملا + اسحاق = ملا اسحاق
 ملا + اسماعیل = ملا اسماعیل / ماه + سلطان = ماه سلطان / شمس + نهار = شمس النهار / جعفر +
 قلی = جعفر قلی
 مه + جبین = مه جبین / غلام + رضا = غلام رضا / زلف + علی = زلفعلی / صفدر + علی = صفدر علی

اسم + اسم + اسم (اسم‌های سه جزئی)

شیخ + عبد + الله = شیخ عبدالله / میرزا + ید + الله = میرزا یدالله / میرزا + تقی + علی = میرزا تقی علی
 میرزا + حسین + علی = میرزا حسین علی / میرزا + علی + اکبر = میرزا علی اکبر / ملا + ابراهیم +
 جهود = ملا ابراهیم جهود

ملا + شمعون + یهودی = ملا شمعون یهودی / مشهدی + ذلفقار + مرزبان = مشهدی ذلفقار مرزبان
 قنبر + علی + شاه = قنبر علی شاه / بیر + علی + شاه = بیر علی شاه / صفا + علی + شاه = صفا علی شاه
 رحمت + علی + شاه = رحمت علی شاه / وحید + علی + شاه = وحید علی شاه / صفدر + علی +
 شاه = صفدر علی شاه

حسین + علی جعفر = حسینعلی جعفر

کارکرد دراسم‌های مشتق

اسمی است که در ساخت آن، بن فعل وجود داشته باشد.

بمون + جون = بمون جون

ما + کان = ماکان / خدا + داد = خدا داد / درخش + نده = درخشنده / مهر + داد = مهرداد / حکیم +

باش + ی = پور = حکیم باشی پور

کارکرد دراسم‌های جامد

اسمی است که در ساختمان بن فعل نباشد. احمد - کنیز - پرویز - پروین - قمر - منظر - طوبا - سیاوش - فریدون - نازی - لکاته - رخساره - اثیر - رستم - فرنگیس - خجسته - خاتون - شهباز - شهر بانو - هوشنگ - مه جبین - لاله - دیبه - موجول - بیژن - بگم - خشایارشا - بلقیس - زبیده - تاجی - همدم - جبین - منوچهر - منیجه - شا بابا - ملنگ - حلاج - روشنگ - جوز - خشتون - خورشید - کتایون - شهباز - مهین - فیروز - زیور - محبوب - منیژه

در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «بیژن و منیژه» نام دارد در این اثر از نام «منیژه» استفاده شده است:

«من باید به ایران برگردم تاخبر پیروزم را به کیخسرو بدهم.» منیژه که نمی‌خواست او را از دست بدهد در شربت او داروی بیهوشی ریخت و او را بیهوش کرد. (بابانزاد، ۱۳۸۹:ص ۴)

نام سیاوش

«هنوز یادت نرفته که بعد از مرگ سیاوش ایرانیان باما چه کردند؟ (همان:ص ۷)

کارکرد دراسم‌های خاص

اسمی که بر فرد یا افرادی خاص و معین دلالت میکند.

اسامی پیامبران وائمه اطهار و دانشمندان و... ابراهیم - اسماعیل - ویکتور هوگو - شعیب - ابن سینا - یوسف - صدیقه طاهره - علی بن ابی طالب - خلیل - افلاطون - سقراط - بقراط - اشعث نام «اشعث» در داستان کودک و نوجوانی به نام «جامانده از کاروان» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:

عبداللہ شبانہ محمد بن اشعث را فرامی خواند و قبیله‌ی مضر را به سرکردگی او به جنگ با حامیان عبداللہ بن عفیف وا می‌دارد. (جوانبخت، ۱۳۷۶: ص ۱۸)

کارکرد در اسم‌های عام

اسمی که شامل همه گروه همجنس باشد.

ماه - قمر - دریا - حمال - منقل - بطری

خورشید: نام «خورشید» در داستان کودک و نوجوانی به نام «گربه‌ی کوچولوی مریم» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:

«صبح شد خورشید خانم بیدار شد. گربه‌ی کوچولوی مریم هم از خواب بیدار شد.» (ابرقویی، ۱۳۷۵: ص ۲)

کارکرد در اسم‌های ساده

اسمی است که دارای بیش از یک جزء معنادار نباشد. حسن - حسین - علی - محمد - مجید - محسن - عارف - نصرت - عفت - حرمت - عصمت

مهدی: در داستانی که برای مخاطب کودک نوشته شده و «آخرین امید» نام دارد در این اثر از نام «مهدی» استفاده شده است:

«از پس پرده‌ی اشک به چهره‌ی نورانی حضرت مهدی نگاه می‌کرد. این چهره برایشان آشنا بود. آن را کجا دیده بود؟» (رحیمی، ۱۳۷۲: ص ۲۲)

کارکرد در اسم‌های مرکب

اسمی است که در عین برخورداری از مفهوم واحد، دارای بیش از یک جزء باشد.

روز + گار = روزگار

«مردی از دست روزگار سخت می‌نالید. پیش استادی رفت و برای رفع غم و رنج خود راهی

خواست. استاد لیوان آب نمکی را به خورد او داد و از مزه اش پرسید؟» (حمید، ۱۳۸۹: ص ۲۸)

روز + نامه = روزنامه / قلم + دان = قلمدان / ضی + غم = ضیغم / رز + ماری = رزماری / آبجی +

خانم = آبجی خانم

حاجی + مراد = حاجی مراد

کارکرد در اسم‌های معرفه

اسمی است که نزد مخاطب نشانگر فرد یا مفهومی معین از یک جنس باشد. پیامبر نام «پیامبر» در

داستان کودک و نوجوانی به نام «ابوذر غفاری» آمده است که بخشی از آن به شرح زیر است:

ابوذر به همراه علی (ع) بمنزل پیامبر وارد شد و سلام کرد و جواب شنید (الوعد، ۱۳۸۱: ص ۶)

قرآن - یاجوج و ماجوج

نتیجه‌گیری

نام نیکو برای خانواده‌ها، مهم است و خود فرد از این هویت فرهنگی رضایت دارد. مردم در پی

گزینش نام‌های پرمعنا و با ابهت برای فرزندانشان هستند. نام‌های دینی بیشترین کاربرد را در

شخصیت افراد و همچنین آثار ادبی کودک و نوجوان را دارد. جز «الله»، محمد، علی، احمد،

فاطمه، زهرا، زینب، حسن و حسین و... در فرهنگ و ادبیات رسمی، عامه و آموزه‌های دینی ردم

ایران جایگاه بلندی دارد. از آن جا که نام، هویت فرهنگی مردم ماست، استفاده از اجزاء پر کاربرد

مذهبی (شیعه) و بابسامد شب اعتلای فرهنگی و ادبی این حوزه می‌شود.

نام‌های قرآنی و اسامی پیامبران و معصومان بین مردم رایج و پرطرفدار است. به طوری که در بیشتر

آثار ادبی کودک و نوجوان نیز به چشم می‌خورد.

از مباحث مطرح شده در پایان نامه می‌توان نتیجه گرفت که در آثار کودک و نوجوان از نامهای فارسی، عربی، عبری و نامهای ترکیبی استفاده کرده است که بیشترین کارکرد نام‌ها در اسامی عربی و کمترین کارکرد آن‌ها نامهای ترکیبی می‌باشد.

نام‌های عربی ۱۴۳ نام‌های فارسی ۱۰۰ نام‌های عبری ۲۲ نام‌های ترکیبی ۸ نام‌های فرنگی ۶۸ نام‌های ترکیبی ۱۸۶ نام شخصیت‌های علمی، مذهبی ۲۲۰. از بررسی و تجزیه و تحلیل آثار کودک و نوجوان نتیجه دیگری می‌توان گرفت که استفاده از اسامی و انتخاب نام‌ها در داستان‌های رئالیستی و دیگر آثار ادبی کودک و نوجوان دیده می‌شود و نشان می‌دهد که در پردازش داستان‌ها، از نام‌ها با مهارت خاصی استفاده شده است. و ویژگی‌های هر نام را بر اساس شخصیت انتخاب شده است که خواننده رابطه احساسی قوی با داستان برقرار می‌کند.

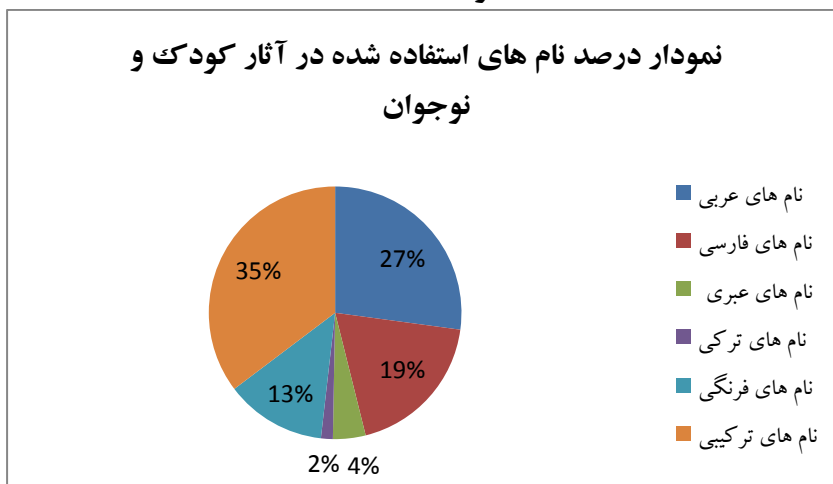
همچنین از ۱۰۰ کتاب داستان که به صورت تصادفی انتخاب شده است تعداد دفعات تکرار شده نام‌ها بدین شرح می‌باشد:

حسین ۴۳ بار - حسن ۹۸ بار - علی ۱۳۰ بار - محمد ۲۱ بار - احمد ۱۷۱ بار - رضا ۳۷ بار - فاطمه ۱۷ بار - زهرا ۸ بار - صدیقه ۱ بار - محمد رضا ۱ بار - عباس ۲ بار - محسن ۹۷ بار - صالح ۳۸ بار - مسلم ۱۲ بار - علی اکبر ۱ بار - علی اصغر ۱ بار - زینب ۶۴ بار - جعفر ۱۶ بار - مهدی ۶ بار - غلام ۸ بار - موسی ۱۵ بار - هادی ۶ بار - لبراهیم ۱۲ بار - رجب ۱ بار - طاهره ۲ بار - عیسی ۲ بار - جواد ۶ بار - مرتضی ۲۱ بار - قاسم ۳ بار - کبری ۱ بار - حشمت ۲۶ بار - حلیمه ۲۶ بار - سلیمان ۱۰ بار - مهتاب ۲ بار - سجاد ۳ بار - محمد باقر ۸ بار - باران ۲۰ بار - جعفر صادق ۵ بار - موسی کاظم ۶ بار - مأمون ۳۰ بار - لیلی ۱۵ بار - مجید ۴۶ بار - نرجس ۲۳ بار - مریم ۵۱ بار - حسن عسکری ۴ بار - حکیمه ۳۲ بار - عادل ۱۱ بار - رعنا ۵۰ بار - گلرخ ۳۷ بار - مهناز ۳۹ بار - قلی ۵۷ بار - قربانعلی ۳ بار - حسنی ۵۱ بار - محمود ۳ بار - رحیم ۱۷ بار - سماء ۷۳ بار - سارا ۵ بار - نازنین ۲۶ بار - ابن سعد ۱ بار - عبدالله ۳۱ بار - یونس ۳۲ بار - قدرت الله ۳ بار - معاویه ۴ بار - زیاد ۱۵ بار - عفیف ۱ بار - اشعث ۱ بار - اقدس ۴ بار - رحمان ۱ بار - زیور ۷ بار - سوسن ۱ بار - نجران ۱ بار - قیصر ۲ بار - نجاشی ۴ بار - عبدالمطلب ۱۳ بار - ابابیل ۱ بار - ابوذر ۴۲ بار - جناده ۱ بار - مالک اشتر ۱ بار - عمر ۱ بار - عثمان ۶ بار - سمیه ۷ بار - خدیجه ۱ بار - رقیه ۱ بار - صادق ۱۰ بار - حیدر ۱ بار - شادی ۵۰

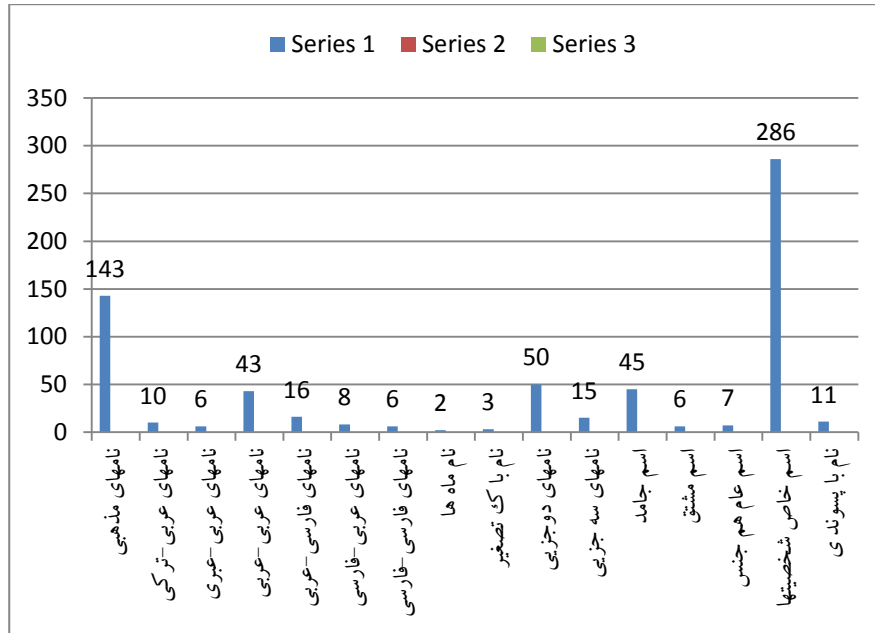
بار- نرگس ۶۴بار- ملکه ۱۷بار- جمشید ۱۳بار- تهمورث ۱ بار- ضحاک ۳ بار- فرعون ۲۸ بار-
یعقوب ۲بار- یوسف ۱بار- یوکابد ۸بار- عمران ۲ بار- آسیه ۷ بار- یاسمن ۲۹ بار- صفر ۱بار-
مراد ۱بار- فرشته ۴بار- شکوفه ۱بار- اسفندیار ۱ بار- مظهر ۱بار- حبیب ۴۱ بار- بیژن ۴۴ بار-
سیاوش ۱بار- افراسیاب ۱۰ بار- رستم ۳۳بار- سلمان ۱بار- نوح ۱بار- مینا ۲۶ بار تا شی ۲۲ بار-
اسکات ۲ بار- هالی ۱ بار- مالی ۱ بار- دالی ۱بار- خورشید خانم ۲۴بار- فلینت ۷بار- جیم هاگینز
۳۷ بار- دپلر ۴بار- آمیلا ۶بار- جان سیلور ۱۹بار- کوتوله ۱۲ بار- ذونواس ۱۲ بار- گیلدا ۲۹بار-
کایی ۲۰ بار- فسقلی ۱ بار- دتی ۶بار- آلپ ۶ بار- هایدی ۲۴ بار- پیتر ۶ بار- رتن مایر ۶ بار-
کلارا ۶ بار- کین تارو ۳۰ بار- حنا ۱۶ بار- هانتیس ۱ بار- گونتس ۱بار- رامپل ۲ بار- سیندرلا ۲۰
بار- گیو ۹ بار- گرگین ۹ بار منیژه ۲۱ بار- گرسیوز ۴ بار- مری ۱۲۳ بار- واسیلیسا ۱۷ بار

نمودار شماره ۱

نمودار شماره ۲: دسته‌بندی کارکرد نام‌ها در آثار کودک و نوجوان

فهرست منابع

- قرآن مجید.
- آذر، امیراسمائیل، (۱۳۸۷)، ادبیات ایران در جهان، چاپ اول، تهران، نشر سخن.
- آشیان، آزاده، (۱۳۸۴)، حسنی با کفش پاره شد تو کوجه آواره، چاپ اول، تهران، ناشر لاک پشت.
- ابرقویی، محمدرضا، (۱۳۷۵)، گربه‌ی کوچولوی مریم، چاپ دوم، یزد، نونهالان.
- اخوت، احمد، (۱۳۷۱)، دستور زبان داستان، چاپ اول، اصفهان نشر فردا.
- انوشه، حسن، (۱۳۷۶)، دانشنامه زبان و ادب فارسی، تهران، وزارت ارشاد اسلامی، جلد ۲، چاپ اول، تهران، نشر سمت.
- اشترانی، هوشنگ (۱۳۸۶)، حسن کچل و کوتوله‌ی مهربان، چاپ پنجم، تهران، پژوه.

- ایبرمز، ام اچ، گالت هرهم، جفری، (۱۳۸۷)، فرهنگ توصیف اصطلاحات ادبی، مترجم سعیدسبزیان، چاپ اول، تهران، نشر رهنما دولت.
- ایمن، لیلی، میرهادی، توران، دولت آبادی، مهدخت، (۱۳۵۴)، گذری بر ادبیات کودکان، شورای کتاب کودک، چاپ اول، تهران، نشر بیتا.
- بهار، محمدتقی ملک الشعرا، (۱۳۳۷)، سبک شناسی، جلد سوم، چاپ اول، تهران، نشر تهران.
- بابانژاد، حسین (۱۳۸۹) بیژن و منیژه، چاپ اول، تهران، بهرنگ.
- باکتر، ب تراوینگ، (۱۳۹۰)، تاریخ ادبیات جهان، جلد اول، ترجمه عربعلی رضایی، تهران، نشر فروزان.
- بارتو، آگیف، (۱۳۶۰)، شعر برای کودکان، به ترجمه اردشیر نیکپور، تهران، نشر شورای کتاب کودک.
- تهرانی، حسن، (۱۳۶۹)، خروس مشهدی حسین، چاپ دوم، تهران، نشر مرکز.
- جوانبخت، محمود، (۱۳۷۶)، جامانده از کاروان، چاپ اول تهران، کانون چاپ.
- جابز، گروتروود، (۱۳۷۰)، سمبل‌ها (کتاب اول: جانوران)، ترجمه و تالیف محمدرضا بقاپور، تهران، نشر جهان نما.
- حافظ، شمس الدین محمد، (۱۳۸۰)، دیوان حافظ، به کوشش قاسم غنی و محمد قزوینی، تهران، زوار.
- حکیمی، محمود، کاموس، مهدی، (۱۳۹۱)، مبانی ادبیات کودک و نوجوان، چاپ سوم، تهران، نشر آرون.
- حجازی، بنفشه، (۱۳۸۵)، ادبیات کودک و نوجوان، چاپ اول، تهران، نشر روشنگران.
- حنیف، محمد، (۱۳۷۹)، راز و رمزهای داستان نویسی، چاپ اول، تهران انتشارات مدرسه.
- حق پرست، نورا، (۱۳۷۸)، چهارده قصه‌ی آسمانی، چاپ دوم، تهران، کانون چاپ.
- خاقانی، افضل الدین بدیل، (۱۳۷۷)، گزیده‌ی اشعار خاقانی، به کوشش ضیاء الدین سجادی، چاپ هفتم، تهران، شرکت سهامی نشر کتاب‌های جیبی.
- خانلری، پرویز، (۱۳۷۳)، دستور زبان فارسی. چاپ سیزدهم، تهران، توس.

- دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۷)، لغت نامه دهخدا، جلد چهاردهم، چاپ دوم، تهران، نشر روزنه.
- ذوالفقاری، حسن، (۱۳۸۸)، فرهنگ بزرگ ضرب المثل های فارسی، چاپ اول، تهران، معین.
- رزمجو، حسین، (۱۳۸۱)، قلمرو ادبیات حماسی، چاپ دوم، تهران، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- زرشناس، شهریار، (۱۳۸۶)، پیش درآمدی بر رویکردها و مکتب های ادبی، دفتر اول، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- رهگذر، رضا، (۱۳۷۲)، ذم پیشی، چاپ اول، تهران، انتشارات مدرسه.
- رحمانیان، عبدالمجید، (۱۳۷۸)، بانوی فریاد رس، چاپ اول، تهران، امید آزادگان.
- رحیمی، مهدی، (۱۳۷۲)، آخرین امید، چاپ دوم، تهران، شمشاد.
- سعدی، (۱۳۸۶)، کلیات سعدی، به تصحیح محمدعلی فروغی، چاپ هشتم، تهران، انتشارات پیمان.
- سعیدی، مهدی، (۱۳۶۳)، گل تشنه، چاپ اول، تهران، شفق.
- سنایی غزنوی، ابوالمجد، (۱۳۶۸)، حدیقه الحقیقه و شریعه الطریقه، تصحیح و تحشیه محمدتقی مدرس رضوی، تهران، نشر دانشگاه تهران.
- سلطانی، محمدعلی، (۱۳۶۴)، حدیقه السلطانی، جلد ۱، تهران، نشر کلهر.
- شاهدی، فاطمه، (۱۳۸۸)، قلی شده حسابی بچه ی خوب و عالی، چاپ اول تهران، اشک یاس.
- شعاری نژاد، علی اکبر، (۱۳۷۰)، ادبیات کودکان، چاپ پانزدهم، تهران، نشر موسسه اطلاعات.
- شیری، قهرمان، (۱۳۸۷)، نام گذاری در روزگار سپری شده ی دولت آبادی، فصل نامه ی علمی پژوهشی (ویژه نامه ادبیات فارسی) سال هجدهم، ش ۷۴، ص ۱۱۳-۱۱۴.
- صلح میرزایی، قدرت الله، (۱۳۷۱)، همکلاسی، چاپ سوم، تهران، شفق.
- صالح، حسین، (۱۳۸۴)، صندوقچه ای بر بال فرشته ها، چاپ اول، تهران، المهدی.
- قویمی، مهوش، (۱۳۸۸)، «ارزش توصیفی نام ها» جلال ستاری، تهران: نشر مرکز، ص ۵۱-۶۹.
- قنبری عدیوی، عباس، (۱۳۸۱)، امثال حکم بختیاری، چاپ اول، شهرکرد، ایل.
- غفاری، سعید، (۱۳۸۱)، گامی در ادبیات کودک و نوجوان، چاپ اول، تهران، نشر دبیزش.

- کاشفی بیهقی، مولی کمال الدین حسین بن علی واعظ، (۱۳۶۲)، انوارسهیلی، چاپ سوم، تهران، امیرکبیر.
- محمدی، محمد هادی، قایینی، زهره، (۱۳۸۰)، تاریخ ادبیات کودکان ایران، چاپ اول، تهران، انتشارات چیستا.
-، (۱۳۷۹)، تاریخ ادبیات کودکان ایران، چاپ دوم، تهران، بنیاد پژوهش‌های تاریخ کودکان ایران.
- معین، محمد، (۱۳۵۶)، فرهنگ فارسی معین، جلد اول، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- میرصادقی، جمال، (۱۳۷۹)، ادبیات داستانی، چاپ دوم، تهران، نشر سخن.
- مهاجرانی، سیدمحمد، (۱۳۸۸)، مثل مهتاب، چاپ اول، تهران، عروج اندیشه.
- یوسفی، محمدرضا، (۱۳۷۳)، فالیچه بُته گلی، چاپ اول، تهران، کانون چاپ.